

ROMANTTISESTA TIETEESTÄ

Diane Elam: *Romancing the Post-modern*. Routledge, London and New York 1992. 206 sivua.

Diane Elamin kirjeopistossa *Romancing the Postmodern* syytellään romanssia feminismin ja dekonstruktion välille. Hyvin erilaisten mutta samalla niin kovin toisiaan muistuttavien rakastavaisten välisessä kirjeenvaihdossa toistuvat (kuten aina) historia ja muisti, anakronismit ja totuus, sukupuoli valepukuna, viettely ja väkivalta, tekstuaalisuus ja halu. - Routledge on määritellyt teoksen kirjallisuusteoriaksi ja naistutkimukseksi.

Elamin metodina on lukea ja kommentoida ääneen Umberto Ecoa, Sir Walter Scottia, Joseph Conradia, George Eliotia, Italo Calvinoa, Jacques Derridaa ja Kathy Ackeria. Sekä lukeminen että tulkitseminen tapahtuvat naisen halun ja naisen *julkisen romanssin* nimeen. Romanssi (sydämen harharetket ja sankarilliset taistelut) eli "bad writing" tai "women's writing" merkitsee Elamille paikkaa, jossa sukupuoliutumista neuvotellaan, ja seksuaalisuutta ja yksilöllistä identiteettiä puretaan. Romanssin *lukutila* puoles-

taan tekee naisen yksityisen kokemuksen julkiseksi.

Elamin romanssi onkin mitä ilmeisimmin *naisten huone*, vaikka sinne voikin astua suoraan maailmankirjallisuuden bulevardilta. Mitä miehille, ja miesten, on tehtävä, jätetään sen sijaan auki: onko heidän jatkettava omaa sankarillisen taistelun romanssiansa vai pukeuduttava "naisen valepukuun" (109-114) sukupuolen lopulliseksi hämärtämiseksi?

RELAX AND ENJOY IT

Romanssin henkilöistä mainittakoon "postmoderni turisti" ja "hyvin kultivoitunut nainen".

Postmoderni turisti on Elamin esimerkki uudesta teoreetikosta, jolla on "aikaa antautua tilanteensa täydelle romanssille". Hän kohtaa tuntemattoman "halunsa paikkana", eikä jo tiedettyjen ja luokiteltujen matkamais- tojen keräämisenä, kuten modernistisellä antituristilla on taipumus tehdä (72). Hän on "kotonaan" postmodernin romanssin "ironisessa temporaalisuudessa", joka ei yritä irrottaa nykyisyyttä historiasta ainoana kohtana,

josta käsin tutkailla historiaa oikeasta näkökulmasta.

Kotikutoinen esimerkki olisi 90-luvun diskoanka *Plastic Pony* 70-lukulaisessa "ihmisen valepuvussa". Diskoanka tietää, *ettei* ole 70-luvulla: hänen muistelutyönsä tanssilattialla on sekä tämänhetkisyyden että 70-lukua koskevien käsitystemme läpäisemää.

HE/SHE WAS THE MAN/ WOMAN OF HIS/HER DREAMS

Elam ei ole sinisilmäinen romantikko. Hän epäilee postmodernia romanssiksi "joka ei koskaan pääty onnellisesti naisen kannalta" (18). Niinpä hän ei lankea Umberto Econ kuuluisaan esimerkkiin postmodernista asenteesta "as that of a man who loves a very cultivated woman and knows he cannot say to her, 'I love you madly', because he knows that she knows (and that she knows that he knows) that these words have already been written by Barbara Cartland. Still, there is a solution. He can say, 'As Barbara Cartland would put it, I love you madly.'" (Postscript to the Name of the Rose, 1984, 67; Elam mt, 45) -

vaan tulkitsee sen miesten puheena miehille. Tarinan "hyvin kultivoituneelle naiselle" ei ole annettu ääntä, ei ainakaan sellaista, jonka mies ymmärtäisi.

Elamin johtopäätös on, että Econ mukaan naiset eivät voi osallistua aktiivisesti postmoderniin diskurssiin. Näin ollen "(p)ostmodernista tulee vain yksi viettelytekniikka, tapa, jolla miehet puhuvat naisille, naisten yli" (47). Naiset puhuvat ainoastaan populaarien romanssien "vulgaareilta" sivuilta tai kultivoituina objekteina hiljaisuutensa välityksellä.

Elam on epäilemättä oikeilla jäljillä osoittaessaan tavan, jolla Econ viaton retoriikka konstruoi tietoa ja sukupuolta, mutta oikeastaan haluaisin suoda myös Umbertolle oikeuden puhua (itsestään nähden) toiselle sukupuolelle, ja toisesta sukupuolesta, joutumatta sen tähden vaihtamaan sukupuoltaan. Postmodernilla asenteella vyötetty lukija nimittäin korvaisi halutessaan "hyvin kultivoituneen naisen" "hyvin kultivoituneella miehellä", nikottelematta, kummankin tietäessä (kummankin tietävän), että kyseessä on rakkaussuhteesta lainattu metafora kadotetun viattomuuden kuvaamiseksi.

Mitä "hyvin kultivoitu nainen" siten voisi vastata? Vaikka: "Kun puhut minulle, sinun tulee viitata myös tuotantooni, eikä ainoastaan pikkuleipäreseptiini, vaikka se tuntuisi kuinka piinalliselta muiden (kultivoituneiden) miesten kuullen."

I WANNA HOLD YOU IN PARENTHESIS

Ongelmaksi jää silti, että Econ rakkaussuhteen metafora on heterosek-

suaalinen ja moderni, fiksattuine miehen ja naisen pooleineen. Itseeni vetoaisi paremmin romanssi, joka kuvataisiin/koettaisiin ilman miehen ja naisen metaforia ja niiden välisiä itsensänselvyyksiä. Pronominit, joita mm. Derrida on käyttänyt (minä, sinä, me), ja joista myös Elam edempänä kirjassaan iloitsee, avaavat uuden puhutellumuodon, monikollisen yksikön: "I do nothing that does not have some interest in seducing you, in setting you astray from yourself in order to set you on the way toward me, uniquely – nevertheless you do not know who you are nor to whom precisely I am addressing myself. But there is only you in the world." (Derrida, Postcard s. 69, Elam s. 147).

Tämänkaltainen kaupunkiseurustelun kepeä henkilökohtaisuus ei tietysti ole helppoa suomalaiselle maalaispositivistille: älä nyt ota tätä henkilökohtaisesti, mutta tarkoitus on nyt vietellä sinut tällä tekstillä...

ROMANCE IS THE ART OF ARRANGEMENT

Elam purkaa subjektia, identiteettipoliitiikkaa sekä anakronismeista (väärinä asioita väärään aikaan väärässä paikassa) vapaata historiallista tietoa. Vastavuoroisesti hän kieltäytyy myöskin irrationaalisuudesta tai naisten tieteesestä. Näin toimiessaan Elam kirjoittaa romanttista ja viettelevää teoriaa, joka ei kuvittele itsetuntemuksen olevan vapautta tai että pystyisimme pakenemaan tekstuaalisuuden tilasta vain tulemalla tietoiseksi siitä. Vieraampikin (esimerkiksi sosiologi) viihtyy Elamin postikorteista tehdyssä talossa: vaikka vetääkkin kaikista ovista - all that is modern melts into air - Elamin oma

"hyvin kultivoitunut" ääni on vahvasti läsnä, eikä päästä valovoimaisia vieraita (Kristeva, Butler, Eco, Derrida) varastamaan showta.

Romancing the Postmodern -teoksen ainoa mainittava vika on, että se ei tahdo avautua. Nide on liian jäykkä, ja pöydälle laskiessa se napsahtaa kiinni kuin hiirenloukku. Kaksin käsin hankittu lukukokemus sai oman värinsä siitäkin, että samaan aikaan kävin turhaan omalla postilaatikollani. Sisäinen dialogini (vulgaari "mikset sä soita?" -romanssi) toistui tekstissä; mietin, ketä Elam itse puhuttelee. Ja ketä hän viettelee tällä aikaa?

Elam päättää kirjansa seuraaviin sanoihin: "Lakkaamalla ajattelemasta subjektiviteettia identiteetin käsittein ja ideologiaa väärennökseenä emme hylkää kriittistä diskurssia. Pikemmin otamme etäisyyttä pelkästä negatiivisesta tai reaktiivisesta tavasta ymmärtää vastarinta sisäisesti vastakohtaisena. Feminismin ja dekonstruktion vuorovaikutus alkaa huomion kiinnittämisestä eroon eikä vastakkaisiin identiteetteihin, siitä että solidaarisuus korvaa kriittisen eristäytymisen. (...) Koska romanssin identiteettien hajoaminen sisältää myös teoreetikon identiteetin, estää se kenties lopullisen johtopäätöksen tekemisen. You can never have too much romance." (174). ■

Soile Veijola

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden kandidaatti ja vapaa tutkija.